ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АЛЕКСЕЕВСК МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ
“АЕРЫМ ПРЕДМЕТЛАРНЫ ТИРӘНТЕН ӨЙРӘНЕЛӘ ТОРГАН
2 НЧЕ АЛЕКСЕЕВСК УРТА ГОМУМИ БЕЛЕМ БИРУ МӘКТӘБЕ
МУНИЦИПАЛЬ БЮДЖЕТ ГОМУМИ БЕЛЕМ УЧРЕЖДЕНИЕСЕ

«КАРАЛДЫ»	**«КИЛЕШЕНДЕ»**	**«РАСЛАНДЫ»**
МБ житәкчесе	“2 нче Алексеевск УГББМ” МГБГУ директор урынбасары	“2 нче Алексеевск УГББМ” МБГБУ директоры
______Замалиева И.Х.	______Ягудина Л.Р.	______Липлянина Л.Н.
МБ утырыш беркетмәсе №1 24.08. 2017 ел	25. 08. 2017 ел	264 номерлы боерыгы 1.09. 2017 ел

Татар теле һәа татар әдәбяты укытучысы
Хәбибирахманова Халисә Харис кызының
1 “А” сыйныфы өчен әдәби укудан
эш программасы

Педагогик совет
утырышында кабул ителде
2 нче номерлы беркетмә
31 нче август 2017 нче ел

2017-2018 нче уку елы

1 нче сыйныф өчен әдәби укудан эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде

Программа түбәндәге документлар нигезендә төзелде:

1. Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан рөхсәт ителгән “Гомуми белем бирү оешмаларында рус телендә сөйләшүче балалар өчен татар телен укыту программасы”. Казан. Татарстан китап нәшрияты. 2017 ел. Авторлары : Р.З.Хәйдәрова, К.С.Фәтхуллова, Г.М. Әхмәтҗанова.
2. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы муниципаль бюджет гомуми белем учреждениясе “Аерым предметларны тирәнтен өйрәнүче Алексеевск 2 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе”нең төп гомуми белем бирү баскычында башлангыч гомуми белем бирү программасы.
1. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы муниципаль бюджет гомуми белем учреждениясе “Аерым предметларны тирәнтен өйрәнүче Алексеевск 2 нче урта гомуми белем мәктәбе”нең 2017-2018 уку елына укыту планы **(№ 2 педсовет протоколы, 31 август 2017 ел).**

Дәреслек. Татар теле. Күңелле татар теле. Рус телендә башлангыч гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен өйрәнүче укучылар өчен)
Төзүчеләре:Р.З. Хәйдәрова, Г.М. Әхмәтҗанова, Л.Ә.Гыйниятуллина Татар теле китабы. Ике кисәктән тора. Казан. «Татармультфильм» нәшрияты, 2014 ел

Программа 99 сәгатькә исәпләнгән, укыту программасында барлыгы 99 сәгать.
“Татар теле һәм әдәби уку” предметы буенча 1 нче сыйныф программасын үзләштерүнең **шәхси нәтиҗәләре**:

– татар теленең дәүләт теле буларак ролен аңлау;

– шәхесара һәм мәдәниара аралашуда татар телен куллануга уңай караш булдыру;

– татар теленә карата ихтирамлы караш булдыру һәм аны яхшы өйрәнү теләге формалаштыру.

--Әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау.

Татар теленә өйрәтүнең **метапредмет (*регулятив, коммуникатив, танып-белү)* нәтиҗәләре**:

- укытучының күрсәтмәләрен аңлап үти белү;
- эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра белү;
- дәрескә кирәкле уку-язу әсбапларын әзерли белү, алар белән дөрес эш итә белү;
- дәрестә эш урынын мөстәкыйль әзерли белү һәм тәртиптә тоту күнекмәләрен үстерү;
- әңгәмәдәшең белән аралаша белү күнекмәләрен формалаштыру;
- парларда һәм күмәк эшли белү;
- әңгәмәдәшең белән контактны башлый, дәвам итә, тәмамлый белү;
- үрнәк буенча эшли белү;
- аерым темаларга караган сорауларга җавап бирә белү;
- рәсем буенча җөмләләр, сораулар төзи белү;
- аңлап укый белү;
- укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирү - чагыштырып нәтиҗә ясый белү күнекмәләрен формалаштыру

Татар теленә өйрәтүнең **предмет нәтиҗәләре**.

Сөйләшү

Диалогик сөйләм. 1 нче сыйныфта дәрес вакытының 60-70%ын сөйләшүгә өйрәнү

ала. Сөйләм эшчәнлегенең бу төре буенча укучылар түбәндәге күнекмәләргә ия булырга тиешләр:

- сайланган эчтәлек аша әңгәмәдәшең белән контакт урнаштыра, сорау куя, җавап бирә, кире кага, раслый белү;
- дәреслектә бирелгән үрнәк диалогларны сәнгатьле итеп уку, сөйләү һәм охшаш диалоглар төзү, программада күрсәтелгән коммуникатив максатлар буенча әңгәмәдә катнаша алу.

Монологик сөйләм. Сөйләм эшчәнлегенең бу төре буенча укучылар түбәндәге күнекмәләргә ия булырга тиешләр:

- җанлы һәм җансыз предметларны, рәсем, картина эчтәлеклеген сүрәтләп сөйли белү;
- программада күрсәтелгән темалар буенча кечкенә информация бирә белү.

Ишетеп аңлау (аудирование)

Аралашу өчен төп шартларның берсе – әңгәмәдәләрнең бер-берсенең сөйләмен аңлавы. 2 нче сыйныфта ишетеп аңларга өйрәтүнең бурычлары түбәндәгеләр:

- нормаль темп белән әйтелгәннең ишетү аша мәгънәсен аңларга, аңлаган турында фикер йөртергә, аралашуда кулана белергә өйрәтү;
- сүзләрне, сүзтезмәләрне, җөмләләрне, грамматик формаларны бер-берсеннән ишетү аша аерырга өйрәтү;
- ишетү хәтеренең күләмен үстерү.

Уку

Сөйләм эшчәнлегенең бу төре буенча укучылар түбәндәге күнекмәләргә ия булырга тиешләр:

- хәреф-аваз системасын аера, татар теленә хас булган авазларны дөрес әйтеп укый белү;
- дәреслектә уку өчен бирелгән җөмләләрне, текстларны дөрес интонация белән укый белү;
- укыган материалның эчтәлегеннән кирәкле мәгълүматны аерып ала белү;
- кечкенә күләмле шигырьләрне яттан сөйләү;
- укыганда сүзлекләр куллана белү.

Дәреслектә уку техникасын үстерүгә ярдәм итә торган рифмовкалар, җырлар, рифмалаштырылган әкиятләр бирелде. Үзләштерү дәрәҗәсенә карап, укытучы аларны арттыра яки киметә ала.

Язу

Сөйләм эшчәнлегенең бу төре буенча укучылар түбендәге күнекмәләргә ия булырга тиешләр:

- татар алфавитындагы хәрефләрне дөрес, матур яза белү;
- дөрес күчереп язу күнекмәләрен булдыру;
- бәйрәмнәр белән котлау язу.

<u>Укучыларның белем дәрәҗәсенә таләпләр</u>

Тыңлап аңлау

-Укытучының дәрес, уен ситуацияләре белән бәйле сорауларын, күрсәтмәләрен аңлау;

-тыңлаганда җөмлә, сүз чикләрен билгеләү, интонацияне аеру;

-сүзләрне, сүзтезмәләрне, җөмләләрне, грамматик формаларны бер-берсеннән ишетеп аера белү.

-сүзләрне, җөмләләрне тыңлап тәрҗемә итә белү;

-ишеткән сөйләмнең, җөмләнең эчтәлегенә төшенү.

Диалогик сөйләм:

-Өйрәнелгән эчтәлек нигезендә әңгәмәдәшең белән контакт урнаштыра, сорау куя, җавап бирә, кире кага, раслый белү;

-программада күрсәтелгән темалар буенча укытучының сорауларына жавап бирү һәм сораулар куя белү;

-дәреслектә бирелгән үрнәк диалогларны сәнгатьле итеп уку, сөйләү һәм охшаш диалоглар төзү, программада күрсәтелгән коммуникатив максатлар буенча әңгәмәдә катнаша алу.

Монологик сөйләм

-Җанлы һәм җансыз предметларны,рәсем, картина эчтәлеген сурәтләп сөйли белү;

-тәкъдим ителгән план, терәк сүзләр ярдәмендә укылган өзек яисә караган рәсем буенча, өйрәнелгән җөмлә төрләрен файдаланып, хикәя төзү;

-укыган хикәяләрнең эчтәлеген сөйли белү;

-үзе, гаиләсе һәм дуслары турында кечкенә информация бирә белү.

Уку

-Татар алфавитындагыхәрефләрнетаныйбелү;

-хәреф-авазсистемасынаера, татар теленәхасбулганавазларныдөресәйтепукыйбелү;

-дәреслектәукуөченбирелгәнҗөмләләрне, текстларныдөрес интонация беләнукыйбелү;

-тексттагытынышбилгеләренә карата тиешле пауза һәминтонацияләрнеүтәү,өтерләрянындагысүзләрнетиңдәшлек, эндәшүинтонацияләребеләнуку;

-укыганматериалныңэчтәлегеннәнкирәклемәгълүматныаерып ала белү;

-кечкенәкүләмлешигырьләрнеяттансөйләү;

-укыгандасүзлекләр4улана белү.

Язу

-Татаралфавитындагыхәрефләрне дөрес, матур яза белү;

-дөрес күчереп язу күнекмәләрен булдыру;

-бәйрәмнәр белән котлау, чакыру кәгазьләре язу;

-конверт һәм дәфтәр тышына яза белү;

-программада күрсәтелгән темалар буенча, терәк сүзләр кулланып, хикәя язу күнекмәләре формалаштыру.

<u>Уку елы ахырына универсаль уку гамәлләре формалаштыру. УУГ.</u>

Шәхси нәтиҗәләр.

Шәхси универсаль уку гамәлләре:

- “Гаилә”, “туган ил”, “мәрхәмәтлелек”, “башкаларга карата түземлелек” төшенчәләрен кабул итү, аларның кадерен белү;

- Туган республикага, гаиләгә, туганнарга карата хөрмәт, әти-әнине ярату; үз милләтеңне ярату, татар булуың белән горурлану;

- укуга карата кызыксыну хисе булу, укучы ролен үзләштерү;

- әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләрен һәм геройларның гамәлләренә кешелек нормаларыннан чыгып бәя бирү;

Предметара нәтиҗәләр.

Регулятив универсаль уку гамәлләре:

- Эшчәнлек өчен эш урынын әзерләү.
- Укытучы ярдәме белән эшне планлаштырырга өйрәнү.
- Укытучы ярдәмендә эшнең дөреслеген тикшерү.
- Эш сыйфатына бәя бирә белү.
- Эш барышында гади генә эш приборлары белән эш итә белү.(линейка, бетергеч, карандаш,)

Танып белү универсаль уку гамәлләре:

- Дәреслек белән эш итә белү.
- Хәрефләрне танып, текстны (хикәя, шигырь, экиятне) сәнгатьле итеп уку.

- Этнокультура өлкәсенә караган сүзләр булган текстны, сүзлекләр кулланып, аңлап уку.

- Текстта очраган таныш сүзләргә таянып, яңа сүзләрнең мәгънәсен төшенү.

- Текстны сәнгатьле итеп укыгач, сорауларга җавап бирү.

- Укытучының авыр булмаган сорауларына җавап бирә, тиешле мәгълүматны дәреслектән таба белү.

- Предметларны, чагыштыра, охшаш һәм аермалы якларын билгели белү.

- Укылган яки тыңланган зур булмаган текстның эчтәлеген сөйли белү.

Коммуникатив универсаль уку гамәлләре:

- Дәрестә һәм төрле ситуацияләрдә диалогта катнаша белү
- Укытучының, классташларның сорауларына җавап бирү;
- Сөйләм этикеты нормаларын үтәү: исәнләшә, саубуллаша, рәхмәт белдерә белү.
- Башкаларның сөйләмен тыңлый һәм аңлый белү.

Парларда эшли белү

. Укыту предметының эчтәлеге

Әйдәгез танышабыз Танышу. Бер-беренең исемен сорау, яшәү урынын әйтү. 1дән 10 га кадәр саннар.

Урман дусларыбыз. Кыргый хайваннар, аларның исемнәре, яшәү урыннары. Аларны сурәтләү.

Спорт бәйрәме. Без команда бирәбез. Спорт бәйрәмендә катнашу.

Мәктәптә..Уку-язу әсбаплары. Уку-язу әсбаплары саны, төсе, барлыгы, юклыгы. Мәктәптә уку хезмәте. Мин ничек укыйм”

Йорт хайваннар һәм кошлары.. Йорт хайваннары һәм кошлары аларның исемнәре, яшәү урыны. Аларны сурәтләү.

Бакчада. Яшелчә исемнәре, саны, аларның төсе, тәме. Җиләк-җимешләр, саны, аларның төсе, тәме..

Кыш җитте. Кыш билгеләре. Кышкы уеннар. Яңа ел бәйрәме

Сәламәт бул. Тән әгзаларының исемнәре. Табиптә. Шәхси гииена предметлары..

Безнең гаилә. Гаилә әгзалары. Без гаиләдә нишлибез. 8 март – әниләр бәйрәме. Ягы көн.

Татар халык ашлары. Татар халык ашлары.Кунакта.Табип янында. Туган көн

Кибеттә. Ашамлыклар. Ашамлыклар кибетендә. Савыт –сабалар. Савыт – саба кибетендә. Киемнәр. Киемнәр киетендә.

Без шәхәрдә яшибез. Шәһәрдә. Безнең шәһәр. Мин транспортта барам.

Җәйҗитә. Күңелле җәй Җәйге ял. Без Сабантуйга барабыз.

Календарь тематик план.

№	Дәрес темасы	Уку эшчәнлегенең төре	Үткәрү вакыты план буенча	Үткәрү вакыт ы факт буенча
1	**Әйдәгез танышабыз**. *Танышу.*	Яңа сүзләр белән танышу.	4.09	
2	Татарстан шәһәрләре. *Бер-береңнең исемен сорау. Яшәү урынын әйтү.*	Монологик сөйләм.	11.09	

3	Әйдә бергә уйныйбыз. *1 дән 10 га кадәр саннар*	Диалогик сөйләм.	18.09	
4	**Урман дусларыбыз**. *Кыргый хайваннар.Аларның яшәү урыннары. Аларны сурәтләү.*	Слайдларда дидактик күнегүләр.	25.09	
5	Рус халык әкияте “Төремкәй”.	Кер бергә яшибез Төремкәйдә кем яши? Әйдә, кер, бергә яшибез. Сорау җөмләләрне аңлап, уңай, кире җавап бирү.	2.10 9.10	
6	**Спорт бәйрәме**.*Без команда бирәбез.Спорт бәйрәмендә катнашу.*	Диалог төзү.	16.10	
7	Дустыңны урамга уйнарга чакыру	Эндәш сүзләр кертеп җөмләләр төзү.	23.10	
8	**Мәктәптә.** *Уку-язу әсбапларының саны, төсе, барлыгы, юклыгы*	Монологик сөйләм.	В мире сказок 7 часов	
9	*Мәктәптә уку хезмәте. Без ничек укыйбыз?*	Үз фикереңне әйтү, парларда эшләү	6.11	
10	**Йорт хайваннары һәм кошлары**. *Хайваннарны сурәтләү.Аларның исемнәре, яшәү урыннары.*	Кечкенә хикәя төзү.	13.11	
11	Иптәшеңнең һәм үзеңнең нәрсә ятраканыңны әйтү һәм сорау.	Дидактик уен.	20.11	
12	“Без йоклыйбыз” тексты.	Сәнгатьле уку	27.11	
13	**Бакчада**. *Яшелчә исемнәре, саны, аларның төсе, тәме.* Рус халык әкияте “Шалкан”.	Әкиятнең сюжетын, персонажларын белү. Әкиятнең теленә игътибар итү. Сорауларны аңлап, дөрес җавап бирү	4.12	
14	“Шалкан” әкиятен сәхнәләштерү.	Сәхнәләштерү.	11.12	
15	“Базарда сатып алу “ темасына диалогик сөйләшү.	Рәсем буенча җөмләләр төзү. Әңгәмәдәшне тыңлый белү.	18.12	
16	Безнең бакча. *Җиләк-җимешләр, саны, аларның төсе, тәме.*	Дәреслек белән эшләү.	В гостях у народных мастеров 12 часов	

17	**Кыш җитте.** *Кышкы билгеләре.*	Рәсем буенча сөйләү.	8.01	
18	*Кышкы уеннар*.	Дидактик уен.	15.01	
19	Бәйрәмгә барабыз. *Яңа ел бәйрәме.*	Сөйләм берәмлекләрен логик фикергә сала белү,план буенча текстның эчтәлеген сөйли белү.	22.01	
20	**Сәламәт бул**. .*Тән әгъзалары исемнәре.*	Карточкалар белән эш.	29.01	
21	Авыру кешенең хәлен сорау, аңа дару, чәй тәкъдим итү. *Табипта. Шәхси гигиена предметлары.*	Сөйләм берәмлекләрен логик фикергә сала белү,план буенча текстның эчтәлеген сөйли белү.	5.02	
22	**Безнең гаилә**. Минем гаиләм. *Гаилә әгъзалары. Без гаиләдә нишлибез?*	Монологик сөйләм.	12.02	
23	Фатыйх Кәрим “Яз җитә”. *Язгы көн.*	Җыр өйрәнү.	26.02	
24	Бәйрәм белән котлый белү. *8 март- әниләр бәйрәме.*	Текстны өйрәнү.	5.03	
25	**Татар халык ашлары.** *Татар халык ашлары*. Сөйләмдә “тәмле сүзләр”не куллану.	Татар теленә хас авазларны дөрес әйтү. Сорауларга җавап бирү.	12.03	
26	Ризыкларның тәмле булуын әйтү. *Табын янында. Кунакта*	Диалогик сөйләм. Сәхнәләштерү. Табын янында үз-үзеңне тоту буенча киңәшләр бирә белү. Укылганнардан нәтиҗә ясап, тормышта куллану.	19.03	
27	*Туган көн.* Туган көн белән котлау.” Туган көн шигырен”уку	Шигырьнең эчтәлеген аңлау. Шигырьнең сәнгатьлелегенә игътибар итү.	2.03	
28	**Кибеттә**. *Ашамлыклар. Ашамлыклар кибетендә*. “Ашамлыклар кибетендә” тексты.	Шигырьнең эчтәлеген аңлау. Аңлап уку.	9.04	
29	Барый Рәхмәт “Аш вакыты”. *Савыт – сабалар.Савыт –саба кибетендә.*	Дәреслек белән эшләү. Шигырьнең эчтәлеген аңлау. Шигырьнең сәнгатьлелегенә	В сказочной стране «Дизайн»	

		игътибар итү. Укытучының соравына җавап бирәләр.	6 часов	
30	*Киемнәр. Киемнәр кибетендә.*	Дидактик уен	16.04	
31	**Без шәһәрдә яшибез.** *Шәһәрдә.Безнең шәһәр. Мин транспортта барам.*	Монологик сөйләм	23.04	
32	**Җәй җитә.** *Күңелле җәй.* Габдулла Тукай “Бала белән күбәләк”.	Сәнгатьле уку Шигырьнең сәнгатьлелегенә игътибар итү. Актив үзләштерелгән лексик берәмлекне сөйләмдә дөрес куллану.	30.04	
33	Сабантуй – күңелле бәйрәм. *Без Сабантуйга барабыз. Җәйге ял.*	Уен үткәрү.	7.05	

Пронумеровано, прошнуровано
И скреплено печатью
7(семь) страниц
________ Хабибрахманова Х.Х.